

BÖLÜM 10

Bilgi ve Teknolojiyi Yönetmek

10.1. / Dijital Sağlık ve Okuryazarlık

Elif Gizem KARACA¹

Öğrenim Hedefleri

Okuyucu, bu bölümü okuyarak;

1. Dijital sağlık kavramının ve bileşenlerinin açıklanması
2. Dijital sağlık uygulamalarının avantajları ve olası risklerinin değerlendirilmesi
3. Dijital sağlık okuryazarlığı kavramının açıklanması ve dijital sağlık uygulamaları açısından öneminin benimsenmesi

Giriş

Günümüzde dijital teknolojiler günlük yaşamımızın tüm katmanlarına nüfuz etmiş vaziyettedir. Dijital sağlık da dijital teknolojiler ile sağlık hizmeti uygulamalarını bütünleştiren, dünyanın hemen her yerinde büyük ilgi uyandıran ve her yıl milyarlarca dolar yatırım yapılan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Fatehi et al., 2020). Özellikle COVID-19 salgını ile beraber dijital iletişim teknolojileri halk sağlığı için daha da önemli bir rol oynar hale gelmiş ve günümüzde küresel ölçekte kuruluşlar, dijitalleşmenin halk sağlığındaki mevcut yeri ve gelecekteki rolünün önemini kabul etmiş vaziyettedir (Ekinci et al., 2021). Dünya Sağlık Örgütü de,

¹ Arş. Gör. Dr., Ege Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Eczacılık İşletmeciliği AD., elifgizemkaraca@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-9432-7888

Sonuç

Dijital dönüşümler halk ve toplum sağlığına fayda sağlama ve bilgiyi sağlık çalışanları ve hastalar için geniş çapta erişilebilir kılma, bireylerin sağlıklarını yönetme ve bakımlarına katılma konusunda muazzam bir potansiyele sahip olsa da, mevcut eşitsizlikleri de aynı derecede kötüleştirme kapasitesine sahiptir. Günümüzde dijital hizmetler; ya erişim sorunları, ya farkındalık eksikliği ya da güven eksikliği nedeniyle yüzyüze sunulan hizmetler kadar talep görmese de gelecekte dijital sağlık hizmetlerine daha büyük bir uygulama alanı ve talep oluşturulması gerektiği vurgulanmakta ve teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, bireylerin dijital çağa anlamlı bir şekilde katılmak ve optimal sağlık ve refaha ulaşmak için gereksinim duyduğu genel okuryazarlık, dijital okuryazarlık, sağlık okuryazarlığı ve dijital sağlık okuryazarlığı gibi becerilere sahip olmaları ve bunları sürekli geliştirmeleri için küresel ölçekte çalışmalar yapılması büyük önem taşımaktadır. Eğitim, dijital sağlık okuryazarlığını ele almanın önemli bir yolu olsa da, popülasyonların dijital sağlık hizmetlerine erişimi ve bunların dijital sağlık okuryazarlığı sınırlı olan bireyler için kullanımını iyileştirmeye yönelik çözümlerin bulunması da gerekmektedir. Bu kapsamda, dijital sağlık hizmetlerinden yararlanacak herkesin erişilebilirliğini artırmak için basit ara yüz tasarımına sahip kullanıcı dostu ve kullanışlı programların geliştirilmesi, içeriklerin basit, uygulanabilir ve kanıta dayalı olması, sınırlı okuryazarlığa sahip bireyler için görsel ve işitsel bilgilerin sağlanması önerilmektedir. Öte yandan, dijital sağlık hizmetlerini kullanan tüm bireylerin sağlık hizmeti deneyimini iyileştirmede hangi müdahalelerin etkili olduğunu belirlemek için sürekli değerlendirme ve çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Alipour, J., & Payandeh, A. (2022). Assessing the level of digital health literacy among healthcare workers of teaching hospitals in the southeast of Iran. *Informatics in Medicine Unlocked*, 29, 100868. <https://doi.org/10.1016/j.imu.2022.100868>
- Bak, C. K., Krammer, J., Dadaczynski, K., Orkan, O., von Seelen, J., Prinds, C., Søbjerger, L. M., & Klakk, H. (2022). Digital Health Literacy and Information-Seeking Behavior among University College Students during the COVID-19 Pandemic: A Cross-Sectional Study from Denmark. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(6), 1–14. <https://doi.org/10.3390/ijerph19063676>
- Çevik, S., Özden, G., & Çitlik Sarıtaş, S. (2020). The Relationship Between E-health Literacy and Health Failure. *Journal of Academic Research in Nursing*, 6(3), 476–482. <https://doi.org/10.5222/jaren.2020.28290>

- Chaudhary, S., Narayan, C. V., & Chaudhary, S. (2023). Digital Health Technologies: “An Impact on Pharmacy Practice.” *World Journal of Pharmaceutical Research*, 12(14), 703–711. <https://doi.org/10.20959/wjpr202314-29377>
- Dhingra, D., & Dabas, A. (2020). Global Strategy on Digital Health. *Indian Pediatrics*, 57(4), 356–358. <https://doi.org/10.1007/s13312-020-1789-7>
- Ekinci, Y., Tutgun Ünal, A., & Tarhan, N. (2021). Dijital Sağlık Okuryazarlığı Üzerine Bir Alanyazın İncelemesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 148–165. <https://doi.org/10.48174/buaad.42.1>
- EuroHealthNet. (2019). *Digital health literacy: how new skills can help improve health, equity and sustainability*. https://eurohealthnet.eu/sites/eurohealthnet.eu/files/publications/PP_Digital_Health_Literacy_LR.pdf
- Fatehi, F., Samadbeik, M., & Kazemi, A. (2020). What is digital health? review of definitions. *Studies in Health Technology and Informatics*, 275, 67–71. <https://doi.org/10.3233/SHTI200696>
- Frank, S. R. (2000). Digital Health Care—The Convergence of Health Care and the Internet. *Journal of Ambulatory Care Management*, 23(2), 8–17.
- International Pharmaceutical Federation. (2019). Use of Mobile Health Tools in Pharmacy Practice 2019. In M. Sertić, S. Meilantić, & Z. Kusynová (Eds.), *International Pharmaceutical Federation*. www.fip.org
- Jackson, D. N., Trivedi, N., & Baur, C. (2021). Re-Prioritizing Digital Health and Health Literacy in Healthy People 2030 to Affect Health Equity. *Health Communication*, 36(10), 1155–1162. <https://doi.org/10.1080/10410236.2020.1748828>
- Kemp, E., Trigg, J., Beatty, L., Haryana, C. C., Maeder, M. D. A., Williams, P. A. H., & Koczwara, B. (2021). *Health literacy , digital health literacy and the implementation of digital health technologies in cancer care : the need for a strategic approach*. 32(S1), 104–114. <https://doi.org/10.1002/hpja.387>
- Kim, K. A., Kim, Y. J., & Choi, M. (2018). Association of Electronic Health Literacy with Health-Promoting Behaviors in Patients with Type 2 Diabetes: A Cross-sectional Study. *CIN - Computers Informatics Nursing*, 36(9), 438–447. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000438>
- Law, N., Woo, D., de la Torre, J., & Wong, G. (2018). A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator 4.4.2. In *UNESCO Institute for Statistics*. <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/ip51-global-framework-reference-digital-literacy-skills-2018-en.pdf>. Consultado em 05fev2023, 17:45
- Liu, P., Yeh, L. L., Wang, J. Y., & Lee, S. T. (2020). Relationship between levels of digital health literacy based on the Taiwan digital health literacy assessment and accurate assessment of online health information: Cross-sectional questionnaire study. *Journal of Medical Internet Research*, 22(12). <https://doi.org/10.2196/19767>
- Mathews, S. C., McShea, M. J., Hanley, C. L., Ravitz, A., Labrique, A. B., & Cohen, A. B. (2019). Digital health: a path to validation. *Npj Digital Medicine*, 2(1), 1–9. <https://doi.org/10.1038/s41746-019-0111-3>
- Patil, U., Kostareva, U., Hadley, M., Manganello, J. A., Okan, O., Dadaczynski, K., Massey, P. M., Agner, J., & Sentell, T. (2021). Health Literacy , Digital Health Literacy , and COVID-19 Pandemic Attitudes and Behaviors in U . S . College Students : Implications for Interventions. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 3301.
- Ronquillo, Y., Meyers, A., & Korvek, S. (2022). Digital Health. In *StatPearls* (pp. 1–5). StatPearls Publishing.
- Savience. (2023). *Pros and Cons of Digital Health*. <https://savience.com/2023/08/07/pros-and-cons-of-digital-health/>

- Smith, B., & Magnani, J. W. (2019). New technologies, new disparities: The intersection of electronic health and digital health literacy. *International Journal of Cardiology*, 292, 280–282. <https://doi.org/10.1016/j.ijcard.2019.05.066>
- Uysal, B., & Ulusinan, E. (2020). Güncel Dijital Sağlık Uygulamalarının İncelenmesi. *Selçuk Sağlık Dergisi*, 1(1), 46–60.
- van Kessel, R., Wong, B. L. H., Clemens, T., & Brand, H. (2022). Digital health literacy as a super determinant of health: More than simply the sum of its parts. *Internet Interventions*, 27, 100500. <https://doi.org/10.1016/j.invent.2022.100500>
- Vatanka, P., & Lofton, J. (2020). Re-envisioning the Pharmacist's Role in the Era of Digital Health—CPhA's Inaugural Digital Health Conference. *Journal of Contemporary Pharmacy Practice*, 67(2), 23–30. <https://doi.org/10.37901/jcphp20-00002>
- Vrdelja, M., Vrbovšek, S., Klopčič, V., Dadaczynski, K., & Okan, O. (2021). Facing the growing COVID-19 infodemic: Digital health literacy and information-seeking behaviour of university students in Slovenia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16). <https://doi.org/10.3390/ijerph18168507>
- World Health Organization. (2021). Global Strategy on Digital Health 2020-2025. In *Indian Pediatrics* (Vol. 57, Issue 4). <https://doi.org/10.1007/s13312-020-1789-7>
- World Health Organization (WHO). (2019). *Health literacy and health behaviour*. Health Literacy and Health Behaviour. <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/seventh-global-conference/health-literacy>
- Yayla, E. N., & Çizmeçi, B. (2022). T.C. Sağlık Bakanlığının Mobil Sağlık Uygulamalarının Bilinirliğine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(33), 254–270. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.897754>